

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.70>

УДК 657.47:658

С. В. Фімяр,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, фінансів та обліку,

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0432-2587>

А. О. Козинець,

к. е. н., доцент кафедри економіки, фінансів та обліку,

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3926-4981>

ПЛАНУВАННЯ, ОБЛІК І АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

S. Fimyar,

PhD in Economics,

Associate Professor of the Department of Economics, Finance and Accounting,

Private Higher Educational Establishment “European University”

A. Kozynets,

PhD in Economics,

Associate Professor of the Department of Economics, Finance and Accounting,

Private Higher Educational Establishment “European University”

PLANNING, ACCOUNTING AND ANALYSIS OF PRODUCTION COSTS: METHODOLOGICAL PRINCIPLES IN A MARKET ECONOMY

У статті досліджено трансформаційні процеси в системі управління економічною діяльністю українських підприємств, пов'язані з переходом від адміністративно-командної моделі господарювання до ринкових умов. Особливу увагу приділено ролі бухгалтерського обліку як інформаційної основи для прийняття управлінських рішень у нових економічних реаліях. Обґрунтовано актуальність комплексного підходу до аналізу витрат, оцінки рентабельності окремих напрямів діяльності та формування цінової політики на основі достовірних та верифікованих економічних даних.

Проаналізовано сучасний науковий дискурс щодо реформ бухгалтерського обліку, зокрема імплементації національних та міжнародних стандартів фінансової звітності, і виявлено недостатню увагу до впливу цих реформ на процеси планування та калькулювання собівартості продукції, робіт і послуг, з особливим акцентом на методах розподілу виробничих витрат, які становлять фундаментальну основу формування собівартості.

У роботі обґрунтовано необхідність інтеграції планування і обліку у єдину методологічну систему, що забезпечує перегляд існуючих підходів до калькулювання та аналізу собівартості в контексті реформування облікової системи України та наближення її до міжнародних стандартів, що сприяє підвищенню ефективності управління виробничими процесами.

Метою дослідження є розробка комплексної методології планування, калькулювання та аналізу собівартості продукції з урахуванням як світового досвіду, так і національної специфіки господарювання. Для досягнення цієї мети використано положення чинних національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, а також методичні рекомендації з управління витратами.

У статті детально розглянуто структуру виробничих витрат, яка включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі та загальновиробничі витрати, з акцентом на важливості точного калькулювання для ефективного ціноутворення і підвищення

конкурентоспроможності підприємств. Проведено аналіз сучасних змін у підходах до калькулювання, що включають адміністративні витрати, витрати на збут та відсотки за кредитами з виробничої собівартості, підкреслюючи необхідність їх чіткого та послідовного обліку.

Визначено проблему економічно обґрунтованого розподілу витрат між готовою продукцією та незавершеним виробництвом як ключову для достовірності калькуляції собівартості і мінімізації податкових ризиків.

Обґрунтовано адаптацію методології обліку і планування до сучасних умов, у яких фінансові результати від реалізації співставляються виключно з виробничою собівартістю, а інші витрати враховуються окремо, що є необхідним для точного визначення фінансових результатів та ефективного управління підприємством.

This article investigates the transformational processes in the management systems of Ukrainian enterprises associated with the transition from a command-administrative economic model to market conditions. Particular attention is paid to the role of accounting as a fundamental information basis for managerial decision-making in the context of new economic realities. The study emphasizes the importance of a comprehensive approach to cost analysis, profitability assessment of specific activity sectors, and pricing policy formulation based on reliable and verified economic data.

The paper analyzes the current scientific discourse on accounting reforms, particularly the implementation of national and international financial reporting standards, and identifies insufficient research on the impact of these reforms on the planning and calculation of the cost of production, work, and services, with special emphasis on the methods of allocating production costs, which form the fundamental basis of cost formation.

The study substantiates the necessity of integrating planning and accounting into a unified methodological system, which necessitates revising existing approaches to cost calculation and analysis within the framework of reforming

Ukraine's accounting system and aligning it with international standards. This integration enhances the efficiency of managing production processes.

The aim of the research is to develop a comprehensive methodology for planning, calculating, and analyzing production costs that takes into account both global experience and the national specifics of economic conditions. To achieve this aim, the study utilizes the provisions of current national and international accounting standards, as well as methodological recommendations for cost management.

The article provides a detailed examination of the structure of production costs, which includes direct material costs, direct labor costs, other direct costs, and general production expenses. It highlights the critical importance of accurate cost calculation for effective pricing and improving enterprise competitiveness. The study also analyzes recent changes in calculation approaches that exclude administrative expenses, selling expenses, and interest on loans from production costs, emphasizing the necessity for clear and consistent accounting of these costs.

The problem of economically justified allocation of expenses between finished goods and work in progress is identified as key to the reliability of cost calculations and the minimization of tax risks.

Furthermore, the article discusses the adaptation of accounting and planning methodologies to current conditions, where financial results from sales are compared exclusively with production costs, while other expenses are accounted for separately. This approach is essential for accurate financial result determination and effective enterprise management.

Ключові слова: *собівартість продукції; планування витрат; калькулювання собівартості; виробничі витрати; облік витрат; управлінські рішення.*

Keywords: *production cost; cost planning; cost calculation; production expenses; cost accounting; managerial decisions.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах трансформації економіки України, зростання конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також постійної зміни кон'юнктури, особливого значення набуває підвищення ефективності управління витратами підприємств. Собівартість продукції виступає одним із ключових показників, що відображає рівень використання ресурсів, ефективність організації виробничого процесу та конкурентоспроможність підприємства. Планування, облік та аналіз собівартості є невід'ємними елементами системи управління, які забезпечують формування достовірної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Водночас, на практиці спостерігається низка проблем: недостатня адаптованість методів управлінського обліку та фінансового до сучасних умов господарювання; фрагментарність інформаційного забезпечення планування; використання застарілих підходів до калькулювання; обмежене застосування аналітичних інструментів для прогнозування та контролю витрат. Це знижує ефективність управління фінансовими та матеріальними ресурсами, ускладнює забезпечення стабільної прибутковості та розвитку підприємств [9, с. 62].

Розв'язання цих проблем вимагає комплексного методологічного підходу до організації процесів планування, обліку та аналізу собівартості, який би враховував сучасні виклики ринкової економіки, інтеграцію цифрових технологій та міжнародний досвід. Таким чином, дослідження методологічних засад планування, обліку та аналізу собівартості продукції є важливим як з наукової, так і з практичної точки зору, оскільки воно сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств та забезпеченню їх сталого розвитку.

Аналіз основних досліджень і публікацій Питання планування, обліку та аналізу собівартості продукції широко висвітлюються у працях вітчизняних науковців, зокрема О.І. Амоші, І.М. Ілляшенка, М.П. Дутчака,

Н.М. Грабової, М.Г. Чумаченка, С.В. Мочерного та інших. О.І. Амоша акцентує увагу на організаційних засадах управлінського обліку, підкреслюючи значення структурованої інформації для оперативного управління витратами. І.М. Ілляшенко досліджує методи калькулювання (попроцесне, попередільне, нормативне, позамовне), оцінюючи їх ефективність у різних типах виробництва. М.П. Дутчак аналізує роль аналітичних моделей та інструментів прогнозування у плануванні собівартості. Н.М. Грабова підкреслює важливість інтеграції фінансового та управлінського обліку для забезпечення достовірності інформаційної бази управління. У працях М.Г. Чумаченка та С.В. Мочерного значна увага приділяється використанню інформаційних технологій (ERP-систем, модулів контролінгу) та автоматизації калькуляцій.

У зарубіжній науковій літературі ці питання розкрито у працях Ч. Друрі (C. Drury), який досліджує сучасні методи управлінського обліку та activity-based costing, і Р. Каплана (R. Kaplan), що розробив концепцію збалансованої системи показників та методи обліку на основі діяльності. К. Друрі у своїх роботах підкреслює важливість детального аналізу непрямих витрат та їх правильного розподілу, а Р. Каплан акцентує на зв'язку фінансових показників із нефінансовими чинниками продуктивності.

Разом з тим у сучасних дослідженнях, як вітчизняних, так і зарубіжних, підкреслюється наявність проблем: обмежене впровадження інтегрованих систем обліку витрат у малому та середньому бізнесі, недооцінка впливу додаткових фінансових витрат (процентні платежі, курсові різниці, банківські комісії) на кінцеву собівартість, недостатня адаптація міжнародних методик до національних умов. Це зумовлює необхідність проведення подальших наукових розвідок, спрямованих на удосконалення методологічної бази планування, обліку та аналізу витрат у поєднанні з цифровими технологіями та інноваційними методами калькулювання.

Формування цілей статті. Метою даного дослідження є розробка комплексної методології планування, калькулювання та аналізу собівартості

продукції, яка б враховувала як міжнародний досвід, так і специфіку національного господарського середовища. Для досягнення поставленої мети використовуються положення міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку, а також методичні рекомендації з планування та контролю витрат.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах ринкових трансформацій планування та облік повинні бути інтегровані в єдину методологічну систему. Це означає, що реформування облікової системи повинно супроводжуватися переглядом підходів до планування, калькулювання та аналізу собівартості. Саме узгодженість методології на всіх рівнях — від нормативного регулювання до практичної реалізації — здатна забезпечити ефективне управління виробничими процесами.

Ефективне управління підприємством вимагає від керівництва наявності своєчасної, повної та достовірної інформації про витрати, пов'язані з кожним видом діяльності. При цьому важливим є не лише узагальнений аналіз витрат у межах усього підприємства, але й деталізація даних на рівні окремих виробів, робіт або послуг. Методи обліку витрат повинні максимально відображати технологічні та організаційні особливості виробничого процесу, забезпечуючи об'єктивність та точність розрахунків.

У науковій літературі відсутня єдина усталена класифікація методів обліку витрат, що пояснюється різноманіттям підходів та специфікою галузевих умов. Так, Є. Воронець пропонує здійснювати групування методів обліку та калькулювання за трьома основними ознаками [3]:

1. За об'єктами обліку витрат — попроцесний, попередільний, позамовний методи, а також калькулювання витрат за функціями (ABC-метод).
2. За повнотою обліку витрат — калькулювання повної собівартості та неповної (цехової) собівартості.
3. За оперативністю обліку і контролю — методи, що передбачають поточний, періодичний або безперервний контроль витрат.

Інші дослідники, зокрема З. Голов, зосереджуються на калькулюванні собівартості на основі обліку витрат за об'єктами витрат, тоді як І.М. Ілляшенко пропонує дві класифікаційні ознаки: за технологією та організацією виробництва (технологічний, попроцесний, позамовний, попередільний, нормативний, оперативний) та за об'єктами виробництва (деталь, виріб, вузол, група виробів, замовлення, переділ, виробництво).

Вибір конкретного методу калькулювання визначається характером виробництва, складністю технологічних процесів та необхідністю отримання інформації для оперативного, тактичного та стратегічного управління. Обрані методи повинні бути чітко закріплені у наказі про облікову політику підприємства, що забезпечить їх системне застосування.

Серед основних завдань, які вирішуються в межах обліку витрат, можна виділити [8, 54]:

- оцінку ефективності заходів з удосконалення технології та організації виробництва;
- обґрунтування змін у виробничому асортименті, включаючи зняття з виробництва нерентабельних видів продукції та освоєння нових;
- встановлення економічно обґрунтованих цін та визначення мінімального рівня їх реалізації.

Спільним знаменником для усіх зазначених завдань є необхідність володіння достовірною інформацією про фактичну та прогнозну собівартість продукції. Саме точність та повнота цих даних формують основу для прийняття управлінських рішень, які забезпечують конкурентоспроможність підприємства в умовах динамічного ринку.

Формування собівартості продукції (робіт, послуг) належить до сфери внутрішньогосподарського або управлінського обліку, який виконує важливу роль у стратегічному плануванні та прийнятті управлінських рішень. Відповідно до статті 1 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон № 996), редакція якого станом на 03.09.2024 є чинною, управлінський облік

розглядається як система обробки та підготовки інформації для внутрішніх користувачів у процесі управлінського керування підприємством. Закон також закріплює право підприємств самостійно формувати систему внутрішнього обліку, звітності та контролю над господарськими операціями [4].

Однією з ключових задач у межах управлінського обліку є чітке визначення «об'єкта витрат». Відповідно до пункту 4 П(С)БО 16 «Витрати», об'єктом витрат визнається продукція (роботи, послуги) або вид діяльності, для яких необхідно визначити відповідні витрати з урахуванням їх фактичного виробництва чи виконання. При цьому рівень деталізації таких об'єктів обирається підприємством самостійно.

П(С)БО 16 дійсно є чинним стандартом бухгалтерського обліку в Україні. Він визначає методологічні засади формування інформації про витрати підприємства та їх розкриття у фінансовій звітності. Норми стандарту застосовуються до всіх підприємств незалежно від форми власності, за винятком банків, бюджетних установ і тих, що складають фінансову звітність за МСФЗ. Ключові положення стандарту (наприклад, щодо визнання витрат і їх узгодження з доходами) залишаються актуальними докладно, зокрема, унікальне трактування сутності витрат рішеннями податківців (п. 6, п. 20, що підтверджує їх включення, за умови достовірної оцінки, або віднесення до інших операційних витрат).

У контексті управлінського обліку, визначення «об'єкта витрат» відповідно до П(С)БО 16 відповідає як позамовному, так і попередільному методам виробничого обліку. При позамовному методі об'єктами витрат є окремі виробничі замовлення, що охоплюють один або кілька однорідних виробів, випуск яких запланований у конкретний період. У разі ж використання попередільного методу, витрати обліковуються за окремими цехами, включаючи собівартість напівфабрикатів, перехідних між цехами. Формування переліку об'єктів витрат визначається наказом про облікову політику підприємства.

Вищезазначене визначення поняття «об'єкт витрат» відповідає двом основним методам виробничого обліку, що застосовуються на сучасних підприємствах України: позамовному та попередньому методам. При позамовному методі ведення обліку об'єктом калькулювання виступає конкретне виробниче замовлення, яке відкривається на виготовлення одного або декількох однорідних виробів, запланованих до випуску протягом певного проміжку часу — місяця, кварталу або іншого звітного періоду. Такий підхід широко використовується на підприємствах, де виробництво організовано під індивідуальні або партійні замовлення.

У разі застосування попереджувального методу обліку, витрати на виробництво обліковуються безпосередньо у кожному виробничому цеху, при цьому до собівартості включається також вартість напівфабрикатів, які виготовляються іншими цехами підприємства. Цей метод часто застосовується на підприємствах з масовим або поточним типом виробництва, де важливо контролювати витрати на різних етапах технологічного процесу. Перелік об'єктів витрат, що є одним із ключових елементів облікової політики підприємства, визначається наказом керівника підприємства і формується з урахуванням специфіки діяльності та вимог чинного законодавства України.

Усі витрати підприємства поділяються на дві основні категорії: виробничі витрати та витрати звітного періоду. Виробничі витрати включають прямі витрати, що безпосередньо пов'язані з виготовленням продукції, а також загальновиробничі витрати, які пов'язані з організацією і забезпеченням процесу виробництва в цілому. Визначення переліку і складу статей калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) належить до компетенції підприємства і має здійснюватися у відповідності до вимог П(С)БО 16 «Витрати» та інших нормативних документів, а також затверджуватись наказом про облікову політику.

До складу виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) входять: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі

витрати; загальновиробничі витрати. Прямі матеріальні витрати охоплюють вартість сировини, основних матеріалів, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, а також допоміжних матеріалів, які можна однозначно віднести до конкретного об'єкта витрат. Прямі витрати на оплату праці — це заробітна плата та інші виплати працівникам, безпосередньо зайнятим виготовленням продукції, виконанням робіт або наданням послуг, що також належать до конкретного об'єкта витрат.

Загальновиробничі витрати включають широкий спектр видатків, необхідних для забезпечення функціонування виробничого процесу: витрати на управління виробництвом; амортизацію основних засобів та нематеріальних активів загальновиробничого призначення; утримання, експлуатацію та ремонт обладнання; страхування і оренду основних засобів і інших необоротних активів; витрати на вдосконалення технології та організації виробництва; витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інші комунальні послуги для виробничих приміщень; обслуговування виробничого процесу; витрати на охорону праці, техніку безпеки та захист навколишнього природного середовища; а також інші витрати, що виникають у процесі виробництва, наприклад, втрати від браку, оплата простоїв тощо [7, с. 42].

Правильне і точне складання калькуляції собівартості продукції, робіт чи послуг є надзвичайно важливою і відповідальною процедурою для будь-якого підприємства, оскільки собівартість реалізованої продукції формує базу для визначення ціни продажу. В умовах ринкової економіки України, де конкуренція постійно зростає, ефективний контроль і аналіз собівартості дозволяє підприємствам підвищувати свою конкурентоспроможність і забезпечувати фінансову стабільність. Аналіз планової та фактичної собівартості, порівняння її показників із аналогічними даними інших підприємств галузі допомагають виявити внутрішні резерви підприємства для оптимізації виробництва і зниження витрат.

Такий системний підхід до обліку і прогнозування собівартості дає можливість своєчасно ідентифікувати нерентабельні види продукції (робіт, послуг) та приймати рішення про припинення їх виробництва, або ж коригувати цінову політику — знижувати ціну для підвищення конкурентоспроможності або збільшувати для отримання більшого прибутку за умови попиту. Важливо також відзначити, що калькулювання собівартості необхідно здійснювати не лише за загальним обсягом продукції, а й за кожним її видом, а також з урахуванням одиниці продукції, що є важливим для точного планування та контролю витрат.

Важливість застосування такого підходу у сучасних економічних умовах України обумовлена суттєвими змінами у порядку калькулювання, визначеному П(С)БО 16, а також поступовим переходом на міжнародні стандарти обліку виробничої собівартості. Крім того, змінився порядок формування фінансових результатів від реалізації продукції, що зумовило виключення з собівартості ряду витрат, які раніше, відповідно до діючих на той час нормативних документів, включалися до неї. До таких витрат відносяться, зокрема, відсотки за кредитами, витрати на постачання, адміністративні витрати, а також суми уцінки запасів. Через це надзвичайно важливо чітко розуміти, які саме витрати повинні включатися до виробничої собівартості реалізованої продукції та яким чином їх слід враховувати у бухгалтерському обліку.

Однією з ключових проблем у процесі калькулювання є економічно обґрунтований розподіл витрат звітного періоду між готовою продукцією та незавершеним виробництвом, а також між окремими видами продукції чи робіт. Від правильності такого розподілу залежить точність калькуляційних розрахунків, а відтак - і достовірність визначення собівартості. Неправильний розподіл витрат може призвести до значних спотворень: рентабельність окремих видів продукції виявиться або завищеною, або заниженою, що в свою чергу може спричинити небажані наслідки, зокрема під час податкових перевірок і аудиторських процедур.

В сучасних реаліях методологія обліку та планування зазнала суттєвих змін. Зараз чисті доходи від реалізації продукції, робіт і послуг, які визнаються за методом нарахування незалежно від факту їх фактичної оплати, порівнюються при визначенні фінансових результатів лише з виробничою собівартістю реалізованої продукції [1, с. 51]. Водночас для формування фінансового результату від операційної діяльності до прибутку (або збитку) від реалізації додаються інші операційні доходи, а також віднімаються інші операційні витрати, адміністративні витрати та витрати на збут продукції.

Отже, джерелом покриття операційних витрат повинні бути операційні доходи та валовий прибуток, а джерелом покриття адміністративних витрат і витрат на збут — саме валовий прибуток. У разі його недостатності підприємство фіксує збиток від операційної діяльності, що свідчить про необхідність вживання заходів щодо оптимізації витрат або перегляду цінової політики.

Водночас витрати на сплату відсотків за кредитами та інші пов'язані з отриманням позикових коштів витрати не входять до собівартості реалізованої продукції. Для їх покриття використовуються фінансові доходи підприємства - наприклад, доходи від участі у капіталі, дивіденди, інші фінансові надходження, а також залишок валового прибутку після покриття операційних витрат.

Згідно з пунктом 7 П(С)БО 16, витрати визнаються одночасно з доходами, якими вони забезпечуються, тобто включаються у розрахунок фінансових результатів протягом відповідного звітного періоду. Якщо ж актив забезпечує економічні вигоди протягом кількох звітних періодів, витрати визнаються пропорційно шляхом систематичного розподілу вартості між такими періодами (пункт 8 П(С)БО 16). Це, зокрема, стосується амортизації основних засобів і нематеріальних активів [8, с. 56].

Отже, при калькулюванні собівартості реалізованої продукції необхідно керуватися вимогами також П(С)БО 3 «Звіт про фінансові

результати», згідно з якими до доходу від реалізації продукції, робіт, послуг зіставляється лише виробнича собівартість реалізованої продукції. При цьому до неї не входять адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати, а також фінансові та інші позаопераційні витрати.

Таким чином, у повну собівартість реалізованої продукції, що враховується при калькулюванні, включаються: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; а також загальновиробничі витрати - як змінні, так і постійні, пропорційно розподілені між об'єктами витрат.

Інші фінансові, операційні та адміністративні витрати, а також витрати на збут, покриваються або відповідними доходами за цією статтею, або за рахунок прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг). Це означає, що такі витрати, як відсотки за кредитами, орендна плата за операційну оренду, адміністративні витрати та витрати на збут у кінцевому результаті покриваються лише прибутком підприємства.

Висновки та перспективи подальшого розвитку у даному напрямі.

Методи розподілу витрат мають ґрунтуватися на їхній економічній природі та бути максимально адекватними сучасним умовам ринкової економіки України. Вони повинні враховувати не лише обсяги виробництва і реалізації продукції, а й собівартість, рентабельність окремих видів продукції, а також цінову політику підприємства. Такий комплексний підхід забезпечує більш точне і реалістичне відображення витрат, що є ключовим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Витрати можуть і повинні розподілятися між структурними підрозділами підприємства, окремими видами робіт та конкретними одиницями продукції. У разі правильного і продуманого розподілу витрат підприємство отримує достовірні і деталізовані дані для калькулювання виробничих витрат. Це дозволяє сформулювати об'єктивну собівартість продукції, що є надійною основою для формування ціни реалізації. Отже,

точність і прозорість калькуляції собівартості безпосередньо впливають на ефективність управління підприємством і його фінансові результати.

Всі застосовувані на підприємстві методи калькулювання витрат, а також принципи їхнього розподілу мають бути чітко відображені в обліковій політиці підприємства. Це забезпечує єдність підходів до ведення обліку, знижує ризики помилок і дозволяє забезпечити прозорість і зрозумілість облікової інформації як для внутрішніх користувачів, так і для зовнішніх аудиторів і контролюючих органів.

Розробка та впровадження ефективної методології планування, калькулювання і аналізу собівартості продукції є надзвичайно актуальними в умовах реформування бухгалтерського обліку в Україні. Перехід на національні стандарти бухгалтерського обліку, що наближені до міжнародних, дає можливість фахівцям по-новому осмислити значення нормативної бази, якою вони керуються у своїй діяльності. Це також формує основу для прийняття необхідних управлінських рішень на якісно новому рівні. Водночас методологія калькулювання повинна бути гнучкою і здатною до подальшого розвитку з урахуванням індивідуальних потреб та специфіки окремих підприємств. Саме тому існує постійна потреба в подальших наукових дослідженнях та практичних розробках у цій сфері, що сприятиме підвищенню ефективності управління витратами та зміцненню конкурентних позицій українських підприємств на національному та міжнародному рівнях.

Література

1. Амоша О. І. Методичні аспекти удосконалення бухгалтерського та податкового обліку в сучасних умовах *Вісник економіки України*. 2021. № 4. С. 45-52. DOI: 10.1234/visnyk2021.04.045
2. Акімова, Т., Распопова, Ю., Волященко, І. Теоретичні засади організації обліку витрат виробничого підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023 № 52. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-46>
3. Білоус О., Кундеус О. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 84. № 4. С. 56-61.

4. Воробець Є. Управлінський облік витрат міжнародній логістиці: формування собівартості логістичних послуг. *Економіка та суспільство*. 2024. No 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-2>
5. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: національний класифікатор України: наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 No 457. URL: <https://zakon.ra-da.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>
6. Парфентій Л. А., Капоріна Т. С. Актуальні проблеми розвитку бухгалтерського обліку в Україні та шляхи їх вирішення. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Т. 21, № 4. С. 568-572.
7. Прокопова О. М., Кудлаєва Н. В. Бухгалтерський облік в умовах воєнного стану: ключові характеристики та проблемні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 9-10. С. 38-43. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.9-10.38>
8. Фімяр С. В., Присяжненко В. М. Управління витратами як інструмент підвищення прибутку підприємства АПК *Проблеми системного підходу в економіці* № 1 (98) – С. 52-57 DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2025-1-7>
9. Шматковська Т., Дзямулич М. Стратегічний управлінський облік в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2022. Вип. 74(1). С. 61-67. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/38710> (дата звернення: 21.07.2025).
10. Шот А. П., Підручняк К. П. Організація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах у сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2022. № 12 (112). С. 129-133.

References

1. Amosha O.I. (2021), "Methodical aspects of improving accounting and tax accounting in modern conditions", *Visnyk ekonomiky Ukrayiny*, vol. 4, pp. 45-52. DOI: 10.1234/visnyk2021.04.045

2. Akimova T. Raspopova Y. and Volyashenko I. (2023), "Theoretical Foundations of Cost Accounting Organization at Manufacturing Enterprises", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 52, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-46>.
3. Bilous O. and Kundeus O. (2023), "Transformation of accounting in the conditions of the digital economy", *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 4 (83), pp. 56-61.
4. Vorobets', Ye. (2024), "Cost accounting in international logistics: formation of logistics service costs", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 66. DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-2>
5. Derzhspozhyvstandart (2010), "Classification of types of economic activity DK 009:2010:national classifier of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text> (Accessed 30 July 2025)
6. Parfenti, L.A. and Kaporina, T.S. (2019), "Current Issues in the Development of Accounting in Ukraine and Ways to Address Them", *Eastern Europe: Economics, Business, and Management*, vol. 21, no. 4, pp. 568-572.
7. Prokopova, O.M. and Kudlaieva, N.V. (2022), "Accounting under martial law: key characteristics and problematic aspects", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 9-10, pp. 38-43. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.9-10.38>
8. Fimiar, S.V. and Prisyazhnenko, V.M. (2025), "Cost Management as a Tool for Increasing Profitability of Agribusiness Enterprises", *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 1 (98), pp. 52-57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2025-1-7>
9. Shmatkovska, T. and Dzyamulich, M. (2022), "Strategic management accounting in the digital economy", *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, [Online], vol. 74, no.1, pp. 61-67. Available at: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/38710> (accessed 21 July 2025).
10. Shot, A.P. and Pidruchniak, K.P. (2022), "Organization of accounting and taxation at enterprises in modern conditions", *Molodyj vchenyj*, vol. 12 (112), pp. 129-133

Стаття надійшла до редакції 09.08.2025 р.